T084 TKL 2 (18) 1509 Luận Đại Trí Độ-Giải Thích Phẩm 3-Tập Tương Ưng P3

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 37 251

LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ QUYEÅN 37

GIAÛI THÍCH PHAÅM BA: TAÄP TÖÔNG ÖNG Phaàn 3

KINH: Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba- la-maät, Taùt-baø-nhaõ (trí tueä) khoâng cuøng ñôøi quaù khöù hôïp. Vì sao? Vì ñôøi quaù khöù khoâng theå thaáy, huoáng gì Taùt-baø-nhaõ cuøng ñôøi quaù khöù hôïp. Taùt-baø-nhaõ khoâng cuøng ñôøi vò lai hôïp. Vì sao? Vì ñôøi vò lai khoâng theå thaáy, huoáng gì Taùt-baø-nhaõ cuøng ñôøi vò lai hôïp. Taùt-baø-nhaõ khoâng cuøng ñôøi hieän taïi hôïp. Vì sao? Vì ñôøi hieän taïi khoâng theå thaáy, huoáng gì Taùt- baø-nhaõ cuøng ñôøi hieän taïi hôïp. Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt tu taäp töông öng nhö vaäy, aáy goïi laø cuøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät töông öng. LUAÄN: Boà-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng xem Taùt-baø-nhaõ cuøng ñôøi quaù khöù ñoàng. Vì sao? Vì ñôøi quaù khöù laø hö voïng, Taùt-baø-nhaõ laø thaät phaùp; ñôøi quaù khöù laø töôùng sanh dieät, Taùt-baø-nhaõ chaúng phaûi töôùng sanh dieät. Ñôøi vaø phaùp quaù khöù, tìm caàu khoâng theå coù ñöôïc, huoáng gì Taùt-baø-nhaõ cuøng ñôøi quaù khöù hôïp. Laïi nöõa, Phaät töï noùi nhaân duyeân raèng: Boà-taùt ma-ha-taùt haønh Baùt- nhaõ Ba-la-maät khoâng thaáy ñôøi quaù khöù, huoáng gì Taùt-baø-nhaõ cuøng ñôøi quaù khöù hôïp. Ñôøi vò lai, hieän taïi cuõng nhö vaäy. Ñôøi vò lai, tröø töôùng sanh dieät, caùc nghóa khaùc ñoàng nhö quaù khöù, hieän taïi. Laïi nöõa, vì Thôøi neân noùi coù ba ñôøi. Nghóa Thôøi nhö ñaõ noùi trong chöông Nhaát thôøi tröôùc kia. Laïi nöõa, Taùt-baø-nhaõ laø trí tueä chaân thaät cuûa ba ñôøi möôøi phöông chö Phaät. Ba ñôøi laø töø taâm phaøm phu hö voïng sanh, laøm sao cuøng trí tueä hôïp; ví nhö chaân kim vaøng roøng khoâng cuøng saét ræ seùt ñoàng töôùng. Hoûi: Nhö trong phaåm Tuøy hyû noùi: Boà-taùt ma-ha-taùt nieäm caùc coâng ñöùc trí tueä Taùt-baø-nhaõ cuûa chö Phaät quaù khöù, hieän taïi, roài hoài höôùng ñeán

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 37 252

Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc; nhö vaäy sao noùi ñôøi quaù khöù, vò lai khoâng cuøng Taùt-baø-nhaõ hôïp? Ñaùp: Neáu laáy taâm chaáp tröôùc thuû töôùng maø nieäm Taùt-baø-nhaõ thì khoâng goïi laø hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, ví nhö ñoà aên laãn ñoäc môùi aên vaøo tuy thôm ngon, maø sau haïi thaân. Neáu Boà-taùt phaân bieät trí tueä cuûa chö Phaät quaù khöù, hieän taïi, thì coù theå cuøng ba ñôøi hôïp, coøn nay khoâng chaáp thuû töôùng thì khoâng coù hôïp. Hoûi: Boà-taùt tuïng nieäm ñôøi vò lai seõ thaønh Taùt-baø-nhaõ cuûa Phaät, cuõng töï nghó ta seõ ñöôïc Taùt-baø-nhaõ; aáy goïi laø cuøng Taùt-baø-nhaõ ñôøi vò lai hôïp, laøm sao noùi khoâng hôïp? Ñaùp: Taùt-baø-nhaõ vöôït qua ba coõi, ra khoûi ba ñôøi, töôùng roát raùo thanh tònh. Haønh giaû chæ do öùc töôûng phaân bieät raèng ta seõ ñöôïc Taùt-baø-nhaõ aáy. Nhö phaùp theá gian öùc töôûng ta seõ coù ñöôïc vieäc aáy, nhöng vieäc aáy chöa sanh chöa coù, thôøi tieát chöa ñeán, nhaân duyeân chöa hoäi, hoaøn toaøn khoâng nôi choán, laøm sao seõ cuøng hôïp, nhö saùng mai seõ uoáng vaùng söõa maø ngaøy nay ñaõ nhôù muøi thoái. Laïi nhö ñeä töû cuûa Ca-chieân-dieân noùi veà quaû vò Boà-ñeà trong ñôøi vò lai, noùi vôùi Boà-taùt raèng, neáu tu thaân töôùng haûo, thì ta seõ ñeán ôû trong thaân ñoù, nhö con gaùi nhaø sang, töï do khoâng khoå naïn, sai söù noùi vôùi con trai nhaø ngheøo raèng, ngöôi haõy trang nghieâm phoøng xaù maøn tröôùng toát ñeïp, ñaày ñuû caùc thöù, ta seõ ñeán ôû trong nhaø ngöôi. Noùi nhö vaäy, laø khoâng töông öng. Vì vaäy neân khoâng ñöôïc cho Taùt-baø-nhaõ cuøng ba ñôøi hôïp. Hoûi: Caùc phaùp khaùc nhieàu laém, côù sao chæ noùi Taùt-baø-nhaõ? Ñaùp: Taùt-baø-nhaõ laø choã ñi veà cuûa Boà-taùt, thaâm taâm muoán ñöôïc, tìm caàu trong ba ñôøi. Hoûi: Sao khoâng caàu trong phaùp höõu vi voâ vi? Ñaùp: Sau seõ noùi caàu trong heát thaûy phaùp. KINH: Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la- maät, saéc khoâng cuøng Taùt-baø-nhaõ hôïp, vì saéc khoâng theå thaáy; thoï, töôûng, haønh, thöùc cuõng nhö vaäy. Maét khoâng cuøng Taùt-baø-nhaõ hôïp, vì maét khoâng theå thaáy; tai, muõi, löôõi, thaân, yù cuõng nhö vaäy. Saéc khoâng cuøng Taùt-baø- nhaõ hôïp, vì saéc khoâng theå thaáy; tieáng, muøi, vò, xuùc, phaùp cuõng nhö vaäy. Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt tu taäp töông öng nhö vaäy, aáy goïi laø cuøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät töông öng. LUAÄN: Hoûi: Sao chæ noùi Naêm uaån, Möôøi hai nhaäp, maø khoâng noùi Möôøi taùm giôùi, Möôøi hai nhaân duyeân? Ñaùp: Ñaùng leõ phaûi noùi, hoaëc coù khi ngöôøi tuïng queân maát. Sao bieát? Phaät daïy Naêm uaån, Möôøi hai nhaäp, Möôøi taùm giôùi, Möôøi hai nhaân duyeân

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 37 253

vì söï, nhô, saïch. Naêm uaån, Möôøi hai nhaäp, Möôøi taùm giôùi, Möôøi hai nhaân duyeân goïi laø söï; khoâng nhaát ñònh laø nhô; khoâng nhaát ñònh laø saïch; trong ñoù hoaëc coù kieát söû sanh hoaëc coù thieän phaùp sanh, nhö ruoäng nhaát ñònh coù theå sanh vaät, tuøy gieo gioáng gì ñeàu sanh naáy. Uaån, nhaäp, giôùi, Möôøi hai nhaân duyeân, aáy laø söï; Saùu Ba-la-maät cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng, aáy laø gioáng saïch. Khoâng noùi nhô, laø Boà-taùt kieát söû ñaõ moûng, khoâng töï naõo haïi, theá neân khoâng noùi. Laïi Boà-taùt saâu vaøo trí tueä, hieåu caùc phaùp khoâng, khoâng coù caùc phieàn naõo, chæ nhoùm caùc coâng ñöùc, vì vaäy neân noùi

Möôøi taùm giôùi, Möôøi hai nhaân duyeân, nhö trong saéc söï... khoâng theå coù Taùt-baø-nhaõ hôïp. Vì sao? Vì Taùt-baø-nhaõ trong ba ñôøi khoâng theå coù ñöôïc trong saéc söï... cuõng khoâng theå coù ñöôïc. AÁy ñeàu laø theá gian nhaân duyeân hoøa hôïp, khoâng coù taùnh nhaát ñònh. KINH: Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba- la-maät, Ñaøn Ba-la-maät khoâng cuøng Taùt-baø-nhaõ hôïp, vì Ñaøn Ba-la-maät khoâng theå thaáy; cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng nhö vaäy. Boán choã quaùn nieäm khoâng cuøng Taùt-baø-nhaõ hôïp, vì Boán choã quaùn nieäm khoâng theå thaáy; cho ñeán Taùm thaùnh ñaïo phaàn cuõng nhö vaäy. LUAÄN: Hoûi: Naêm uaån laø phaùp theá gian coù theå khoâng cuøng Taùt-baø- nhaõ hôïp, coøn saùu Ba-la-maät côù sao khoâng hôïp? Ñaùp: Saùu Ba-la-maät coù hai thöù: 1. Theá gian. 2. Xuaát theá gian. Vì Ñaøn Ba-la-maät theá gian neân noùi khoâng cuøng hôïp, vì Ba-la-maät xuaát theá gian neân cuøng hôïp. Laïi nöõa, Boà-taùt haønh saùu Ba-la-maät, laäu hoaëc kieát söû chöa saïch, khoâng ñöôïc cuøng Taùt-baø-nhaõ cuûa Phaät hôïp. Laïi nöõa, Phaät daïy saùu Ba-la-maät khoâng, coøn khoâng theå thaáy, huoáng gì cuøng Taùt-baø-nhaõ hôïp. Ba möôi baûy ñaïo phaåm cuõng nhö vaäy. Hoûi: Saùu Ba-la-maät aáy xen laãn coù ñaïo vaø tuïc, coøn ba möôi baûy ñaïo phaåm höôùng ñeán Nieát-baøn, côù sao khoâng hôïp? Ñaùp: Ba möôøi baûy ñaïo phaåm laø phaùp Nhò thöøa, chæ vì Nieát-baøn, coøn Boà-taùt vì Phaät ñaïo, theá neân khoâng hôïp. Hoûi: Trong chöông Ñaïi thöøa coù noùi Ba möôi baûy ñaïo phaåm, cuõng laø Boà-taùt ñaïo, côù sao khoâng cuøng Taùt-baø-nhaõ hôïp? Ñaùp: Coù vò Boà-taùt laáy taâm chaáp tröôùc haønh Ba möôi baûy ñaïo phaåm, phaàn nhieàu hoài höôùng ñeán Nieát-baøn. Vì vaäy neân Phaät daïy khoâng hôïp. KINH: Möôøi löïc cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung cuûa Phaät, khoâng euøng Taùt-baø-nhaõ hôïp, vì Möôøi löïc cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung cuûa Phaät laø khoâng theå thaáy.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 37 254

Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt tu taäp töông öng nhö vaäy, aáy goïi laø cuøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät töông öng. LUAÄN: Möôøi löïc cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung tuy laø dieäu phaùp maø vì Taùt-baø-nhaõ neân tu haønh. Vì Boà-taùt chöa döùt heát laäu kieát neân khoâng theå cuøng Taùt-baø-nhaõ hôïp. Laïi nöõa, phaùp Möôøi löïc... cuûa Phaät coù ba thöù: 1. Ñoù laø phaùp tu haønh cuûa Boà-taùt, tuy chöa ñöôïc Phaät ñaïo, song daàn daàn tu taäp. 2. Ñoù laø phaùp chöùng ñaéc cuûa Phaät, maø Boà-taùt öùc töôûng phaân bieät tìm caàu. 3. Ñoù laø phaùp chöùng ñaéc cuûa Phaät taâm. Hai thöù tröôùc khoâng theå cuøng hôïp, moät thöù sau tuy coù theå hôïp maø Boà-taùt chöa ñöôïc, cho neân khoâng hôïp. Laïi nöõa, vì khoâng, khoâng theå thaáy, khoâng theå thaáy neân khoâng hôïp; vì vaäy ñeàu noùi laø khoâng theå thaáy. KINH: Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, Phaät khoâng cuøng Taùt-baø-nhaõ hôïp, Taùt-baø-nhaõ khoâng cuøng Phaät hôïp; Boà-ñeà khoâng cuøng Taùt-baø-nhaõ hôïp, Taùt-baø-nhaõ khoâng cuøng Boà-ñeà hôïp. LUAÄN: Hoûi: Boà-taùt vaø Boà-taùt phaùp coù theå khoâng cuøng Taùt-baø-nhaõ hôïp, côù sao Phaät vaø Boà-ñeà laïi khoâng cuøng hôïp? Ñaùp: Phaät laø ngöôøi, Taùt-baø-nhaõ laø phaùp, ngöôøi laø giaû danh, phaùp laø nhaân duyeân.

Chuùng sanh cho ñeán keûû bieát, keû thaáy laø khoâng, neân Phaät cuõng khoâng; baäc toân thöôïng ñeä nhaát, trong chuùng sanh goïi laø Phaät, theá neân khoâng hôïp. Laïi nöõa, ñöôïc Taùt-baø-nhaõ neân goïi laø Phaät, neáu Phaät ñöôïc Taùt-baø- nhaõ, nhö vaäy tröôùc ñaõ laø Phaät, khoâng caàn Taùt-baø-nhaõ; neáu chaúng phaûi Phaät ñöôïc Taùt-baø-nhaõ, côù sao noùi Phaät ñöôïc Taùt-baø-nhaõ? Vì vaäy, hoøa hôïp nhaân duyeân sanh, khoâng ñöôïc noùi tröôùc sau. Laïi nöõa, lìa Phaät khoâng coù Taùt-baø-nhaõ, lìa Taùt-baø-nhaõ khoâng Phaät, ñöôïc Taùt-baø-nhaõ neân goïi laø Phaät, sôû höõu cuûa Phaät neân goïi laø Taùt-baø- nhaõ. Hoûi: Phaät laø ngöôøi neân coù theå khoâng cuøng hôïp, Boà-ñeà laø voâ thöôïng ñaïo, côù sao khoâng hôïp? Ñaùp: Boà-ñeà goïi laø trí tueä cuûa Phaät, Taùt-baø-nhaõ goïi laø heát thaûy trí tueä cuûa Phaät. Möôøi trí laø Boà-ñeà, trí nhö thaät thöù möôøi moät goïi laø Taùt-baø-nhaõ (xem chöông 11 trí ôû cuoán 23 - ND). Hai trí khoâng cuøng trong moät taâm sanh ra. Laïi nöõa, caùc Phaät phaùp nhö Möôøi löïc... vaø Phaät Boà-ñeà, ñeàu laø Boà-taùt öùc töôûng phaân bieät, chaúng phaûi thaät, chæ coù Taùt-baø-nhaõ Phaät chöùng ñöôïc laø thaät, nay Boà-ñeà naøy laø Boà-ñeà cuûa Boà-taùt, trong taâm aáy hö voïng chöa

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 37 255

thaät, laøm sao cuøng Taùt-baø-nhaõ hôïp ñöôïc! KINH: Vì sao? Vì Phaät töùc laø Taùt-baø-nhaõ, Taùt-baø-nhaõ töùc laø Phaät; Boà-ñeà töùc laø Taùt-baø-nhaõ, Taùt-baø-nhaõ töùc laø Boà-ñeà. Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, tu taäp töông öng nhö vaäy, aáy goïi laø cuøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät töông öng. Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng tu taäp saéc coù, khoâng tu taäp saéc khoâng; thoï, töôûng, haønh, thöùc cuõng thö vaäy. Khoâng tu taäp saéc coù thöôøng, khoâng tu taäp saéc voâ thöôøng; thoï, töôûng, haønh, thöùc cuõng thö vaäy. Khoâng tu taäp saéc khoå, khoâng tu taäp saéc laïc; thoï, töôûng, haønh thöùc cuõng nhö vaäy. Khoâng tu taäp saéc ngaõ, khoâng tu taäp saéc phi ngaõ; thoï, töôûng, haønh thöùc cuõng nhö vaäy. Khoâng tu taäp saéc tòch dieät, khoâng tu taäp saéc phi tòch dieät; thoï, töôûng, haønh, thöùc cuõng nhö vaäy. Khoâng tu taäp saéc khoâng, khoâng tu taäp saéc phi khoâng; thoï, töôûng, haønh, thöùc cuõng nhö vaäy. Khoâng tu taäp saéc höõu töôùng, khoâng tu taäp saéc voâ töôùng; thoï, töôûng, haønh, thöùc cuõng nhö vaäy. Khoâng tu taäp saéc höõu taùc, khoâng tu taäp saéc voâ taùc; thoï, töôûng, haønh, thöùc cuõng nhö vaäy. Boà-taùt ma-ha-taùt aáy khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng khôûi nieäm raèng: Ta haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng phaûi haønh khoâng phaûi chaúng haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt tu taäp töông öng nhö vaäy, aáy goïi laø cuøng Baùt- nhaõ Ba-la-maät töông öng. LUAÄN: Neáu Boà-taùt quaùn naêm uaån chaúng phaûi coù chaúng phaûi khoâng, nôi aáy cuõng khoâng chaáp tröôùc, baáy giôø cuøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät töông öng. Vì sao? Vì heát thaûy theá gian chaáp tröôùc hai kieán hoaëc coù hoaëc khoâng. Ngöôøi thuaän doøng sanh töû phaàn nhieàu chaáp tröôùc coù, ngöôøi ng- hòch doøng sanh töû phaàn nhieàu chaáp tröôùc khoâng, ngöôøi ngaõ kieán nhieàu thì chaáp tröôùc coù, ngöôøi taø kieán nhieàu thì chaáp tröôùc khoâng. Laïi nöõa, ngöôøi coù boán kieán (thaân,

bieân, taø kieán vaø giôùi thuû) nhieàu chaáp tröôùc coù, ngöôøi taø kieán nhieàu chaáp tröôùc khoâng; ngöôøi hai ñoäc (tham, saân) nhieàu chaáp tröôùc coù, ngöôøi voâ minh nhieàu chaáp tröôùc khoâng; khoâng bieát naêm uaån do nhaân duyeân taäp hôïp phaùt sanh neân chaáp tröôùc coù, khoâng bieát söï taäp hôïp neân chaáp tröôùc khoâng. Vì gaàn aùc tri thöùc vaø saùch ngoaïi ñaïo taø kieán neân ñoïa vaøo ñoaïn dieät, khoâng tin toäi phöôùc, ngöôøi voâ kieán thì chaáp tröôùc khoâng, caùc ngöôøi khaùc thì chaáp tröôùc coù. Hoaëc coù chuùng sanh cho heát thaûy ñeàu khoâng, taâm chaáp tröôùc caùi khoâng aáy. Vì chaáp tröôùc caùi khoâng aáy neân goïi laø voâ kieán; hoaëc coù chuùng sanh cho caùc phaùp do saùu caên bieát ñöôïc ñeàu laø coù, aáy laø höõu kieán. Ngöôøi aùi nhieàu chaáp tröôùc höõu kieán, ngöôøi kieán nhieàu tröôùc voâ kieán. Nhö vaäy

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 37 256

laø chuùng sanh chaáp tröôùc höõu kieán voâ kieán. Hai thöù kieán aáy hö voïng phi thaät, phaù trung ñaïo, ví nhö ngöôøi ñi ñöôøng heïp, moät beân nöôùc saâu, moät beân löûa lôùn, hai beân ñeàu cheát; chaáp coù chaáp khoâng, hai beân ñeàu sai. Vì sao? Vì neáu caùc phaùp thaät nhaát ñònh coù, thì khoâng nhaân duyeân; neáu töø nhaân duyeân hoøa hôïp sanh, thì phaùp aáy khoâng töï taùnh; neáu khoâng töï taùnh töùc khoâng. Neáu khoâng coù phaùp laø thaät, thì khoâng toäi phöôùc, khoâng troùi khoâng môû, cuõng khoâng coù caùc phaùp sai khaùc. Laïi nöõa, ngöôøi höõu kieán cuøng ngöôøi voâ kieán traùi nhau, traùi nhau neân coù thò phi, thò phi neân tranh nhau, tranh nhau neân khôûi leân caùc kieát söû, kieát söû neân sanh nghieäp, sanh nghieäp neân môû cöûa aùc ñaïo. Trong thaät töôùng khoâng coù traùi nhau, thò phi ñaáu traùnh. Laïi nöõa, ngöôøi chaáp coù, neáu vieäc voâ thöôøng xaûy ñeán thì sanh öu naõo, neáu ngöôøi chaáp khoâng, laøm caùc toäi nghieäp, cheát ñoïa ñòa nguïc thoï khoå; ngöôøi khoâng chaáp coù khoâng, khoâng coù caùc toäi loãi nhö vaäy. Neân xaû boû beänh chaáp aáy thì ñöôïc thaät. Laïi nöõa, naêm uaån hoaëc thöôøng hoaëc voâ thöôøng, ñeàu khoâng ñuùng. Vì sao? Vì neáu naêm uaån thöôøng, thì khoâng sanh khoâng dieät, khoâng sanh khoâng dieät thì khoâng toäi phöôùc, khoâng toäi phöôùc thì khoâng quaû baùo thieän aùc, theá gian nhö Nieát-baøn khoâng hö hoaïi. Voïng ngöõ nhö vaäy, ai tin ñöôïc. Hieän thaáy cheát choùc khoùc loùc, aáy laø chuùng sanh voâ thöôøng, nhö coû caây khoâ ruïng, hoa quaû tieâu moøn, aáy laø ngoaïi vaät voâ thöôøng. Luùc ñaïi kieáp taän, taát caû ñeàu dieät, aáy laø ñaïi voâ thöôøng. Coù caùc nhaân duyeân nhö vaäy, naêm uaån thöôøng, laø khoâng theå coù ñöôïc. Laïi nöõa, voâ thöôøng phaù thöôøng, khoâng neân cho voâ thöôøng laø ñuùng. Vì sao? Vì neáu töôùng caùc phaùp voâ thöôøng, moãi nieäm tieâu dieät, thì saùu caên khoâng theå nhaän bieát saùu traàn. Vì sao? Vì noäi taâm ngoaïi traàn ñeàu khoâng ñöùng yeân, khoâng theå duyeân ñöôïc. khoâng theå bieát ñöôïc, cuõng khoâng tu taäp nhaân duyeân quaû baùo. Vì nhaân duyeân nhieàu neân quaû baùo cuõng nhieàu, vieäc aáy khoâng theå ñöôïc. Laïi vì höõu thöôøng kieán vôùi voâ thöôøng kieán tranh nhau, coù caùc nhaân duyeân nhö vaäy, naêm uaån voâ thöôøng, laø khoâng theå coù ñöôïc. Khoå, vui, ngaõ, phi ngaõ, hoaëc khoâng, hoaëc thaät, coù töôùng, khoâng töôùng, coù laøm khoâng laøm, nghóa aáy nhö caùc nôi ôû tröôùc ñaõ noùi. Naêm uaån tòch dieät

laø vì nhaân duyeân sanh neân khoâng töï taùnh, khoâng töï taùnh neân tòch dieät, tòch dieät neân nhö Nieát-baøn. Bò ba ñoäc ñoát chaùy neân khoâng tòch dieät, löûa voâ thöôøng ñoát neân khoâng

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 37 257

tòch dieät, chaáp tröôùc töôùng thaät ba ñoäc neân khoâng tòch dieät, töôùng ba ñoäc moãi moãi phaân bieät neân khoâng tòch dieät. Nghóa naøy tröôùc chöa noùi, cho neân nay trong ñaây noùi. Neáu Boà-taùt ma-ha-taùt lìa ñöôïc hai beân nhö vaäy, thì haønh trung ñaïo vaø haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng khoâng chaáp tröôùc. Vì sao? Vì Boà-taùt khoâng theå coù ñöôïc, Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng khoâng theå coù ñöôïc; khoâng haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng khoâng chaáp tröôùc. Vì sao? Vì caùc ngöôøi phaøm khaùc khoâng theå nhö Boà-taùt quaùn thaät töôùng caùc phaùp, laøm sao seõ noùi raèng ta khoâng haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Haønh khoâng haønh cuõng khoâng chaáp tröôùc, vì caû hai ñeàu loãi, aáy goïi laø cuøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät töông öng. KINH: Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt khoâng vì Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät; khoâng vì Thí Ba-la-maät, Giôùi Ba-la-maät, Nhaãn nhuïc Ba-la-maät, Tinh taán Ba-la-maät, Thieàn Ba-la-maät, neân haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng vì ñòa vò baát thoái chöyeån neân haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät; khoâng vì thaønh töïu chuùng sanh neân haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät; khoâng vì tònh Phaät ñoä neân haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät; khoâng vì Möôøi löïc, Boán khoâng sôï, Boán trí voâ ngaïi, Möôøi taùm phaùp khoâng chung cuûa Phaät neân haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät; khoâng vì noäi khoâng neân haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät; khoâng vì ngoaïi khoâng, noäi ngoaïi khoâng, khoâng khoâng, ñaïi khoâng, ñeä nhaát nghóa khoâng, höõu vi khoâng, voâ vi khoâng, taát caùnh khoâng, voâ thæ khoâng, taùn khoâng, taùnh khoâng, chö phaùp khoâng, töï töôùng khoâng, baát khaû ñaéc khoâng, voâ phaùp khoâng, höõu phaùp khoâng, voâ phaùp höõu phaùp khoâng, neân haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Khoâng vì nhö, phaùp taùnh, thaät teá neân haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Vì sao? Vì Boà-taùt ma-ha-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng hoaïi töôùng caùc phaùp. Tu taäp töông öng nhö vaäy, aáy goïi laø cuøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät töông öng. Hoûi: Saùu Ba-la-maät cho ñeán nhö, phaùp taùnh, thaät teá, ñoù laø Phaät phaùp, Boà-taùt neáu khoâng vì phaùp aáy neân haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, thì coøn coù vì phaùp gì coù theå haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Ñaùp: Nhö Phaät töï noùi trong ñaây, caùc phaùp khoâng coù phaù hoaïi, vì khoâng hoaïi töôùng caùc phaùp, cuõng khoâng phaân bieät laø boá thí, laø xan tham, cho ñeán laø ba coõi, laø thaät teá. Laïi nöõa, coù Boà-taùt ñoái vôùi thieän phaùp aáy, thaâm taâm buoäc ñaém, vì buoäc ñaém neân sanh toäi, vì haïng ngöôøi aáy neân noùi saùu Ba-la-maät cho ñeán thaät teá ñeàu khoâng, khoâng coù töï taùnh nhö moäng nhö huyeãn, oâng chôù sanh chaáp, chaân Boà-taùt khoâng vì ñoù maø tu haønh. Coù vò Boà-taùt taâm khoâng chaáp tröôùc gì, haønh saùu Ba-la-maät cho ñeán

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 37 258

thaät teá. Vì haïng ngöôøi naøy neân noùi, vì vieäc ñoù neân haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, nhö trong phaåm sau noùi: Vì ñaày ñuû saùu Ba-la-maät, cho ñeán vì giaùo hoùa

chuùng sanh, tònh Phaät quoác ñoä, neân haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. KINH: Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la- maät, khoâng vì Nhö yù thaàn thoâng neân haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät; khoâng vì Thieân nhó, khoâng vì Tha taâm trí, khoâng vì Tuùc maïng trí, khoâng vì Thieân nhaõn, khoâng vì Laäu taän thaàn thoâng neân haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Vì côù sao? Vì Boà-taùt ma-ha-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, coøn khoâng thaáy Baùt- nhaõ Ba-la-maät, huoáng gì thaáy Boà-taùt thaàn thoâng. Xaù lôïi-phaát, Boà-taùt ma-ha-taùt haønh nhö vaäy, aáy goïi laø cuøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät töông öng. LUAÄN: Trong Thieàn Ba-la-maät noùi tröôùc ñaây, ñaõ noùi ñuû naêm thaàn thoâng, sao nay coøn noùi laïi? Ñaùp: Trong kia noùi töôùng toång quaùt, khoâng phaân bieät teân goïi, trong ñaây noùi töôùng rieâng. Laïi nöõa, quaû baùo cuûa coâng ñöùc laø naêm thaàn thoâng, Boà-taùt ñöôïc naêm thaàn thoâng aáy, coù theå roäng lôïi ích chuùng sanh. Laïi nöõa, tuy coù töø bi, Baùt-nhaõ Ba-la-maät, maø khoâng coù naêm thaàn thoâng, thì nhö chim khoâng coù hai caùnh, khoâng theå bay cao, cuõng nhö ngöôøi maïnh khoâng coù khí giôùi maø vaøo traän ñòch, nhö caây khoâng coù hoa quaû, khoâng coù lôïi ích, nhö keânh khoâ khoâng nöôùc, khoâng thaám öôùt gì, vì vaäy laïi noùi naêm thaàn thoâng vaø trong voâ löôïng Phaät phaùp khaùc noùi rieâng, khoâng loãi. Hoûi: Neáu nhö vaäy, côù sao Phaät daïy chaúng vì naêm thaàn thoâng neân haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Ñaùp: Coù nhieàu Boà-taùt khoâng phöông tieän, maø ñöôïc naêm thaàn thoâng, sanh taâm cao ngaïo khinh caùc Boà-taùt khaùc. Vì haïng ngöôøi naøy neân noùi. Vì sao? Vì ñoái vôùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø meï chö Phaät, Boà-taùt coøn khoâng chaáp tröôùc, huoáng gì naêm thaàn thoâng. KINH: Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la- maät, khoâng khôûi nieäm raèng: Ta duøng Nhö yù thaàn thoâng bay ñeán phöông ñoâng cuùng döôøng cung kính haèng haø sa chö Phaät; phöông taây, nam, baéc, boán goùc treân, döôùi cuõng nhö vaäy. Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng khôûi nieäm raèng: Ta duøng Thieân nhó nghe möôøi phöông chö Phaät noùi phaùp; khoâng khôûi nieäm raèng: Ta duøng Tha taâm trí bieát chuùng sanh möôøi phöông taâm nghó gì; khoâng khôûi nieäm raèng: Ta duøng Tuùc maïng thoâng bieát möôøi phöông chuùng sanh ñôøi tröôùc laøm gì; khoâng khôûi nieäm

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 37 259

raèng: Ta duøng Thieân nhaõn thaáy möôøi phöông chuùng sanh cheát ñaây sanh kia. Naøy Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt haønh nhö vaäy, aáy goïi laø cuøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät töông öng, cuõng coù theå ñoä voâ löôïng voâ soá chuùng sanh. LUAÄN: Tröôùc tuy noùi teân naêm thaàn thoâng, nay trong ñaây noùi coâng duïng cuûa noù. Hoûi: Sao Boà-taùt khoâng khôûi nieäm raèng: Ta duøng Nhö yù thaàn thoâng bay ñeán möôøi phöông cuùng döôøng cung kính haèng haø sa chö Phaät? Ñaùp: Vì ñaõ nhoå goác ngaõ kieán, vì ñaõ xoâ ngaõ nuùi kieâu maïn, vì kheùo tu ba moân giaûi thoaùt, ba tam-muoäi. Phaät thaân tuy dieäu cuõng vaøo ba moân giaûi thoaùt, nhö thoûi vaøng ñoû noùng, tuy thaáy saéc ñeïp, khoâng theå laáy tay rôø ñeán. Laïi caùc phaùp nhö huyeãn nhö hoùa, khoâng ñeán khoâng ñi, khoâng gaàn khoâng xa, khoâng coù töôùng nhaát ñònh, nhö ngöôøi huyeãn hoùa, ai ñi ai ñeán?

Khoâng chaáp thuû töôùng thaàn thoâng, quoác ñoä, kia ñaây, gaàn xa, neân khoâng loãi, hoaëc coù theå ôû tröôùc Phaät, truù vaøo thieàn ñònh, bieán laøm voâ löôïng thaân, ñi ñeán möôøi phöông cuùng döôøng chö Phaät, khoâng phaân bieät gì, vì ñaõ döùt phaùp aùi. Caùc thaàn thoâng khaùc cuõng nhö vaäy. Boà-taùt ñöôïc naêm thaàn thoâng aáy, vì cuùng döôøng chö Phaät neân bieán ra voâ löôïng thaân, hieån baøy löïc ñaïi thaàn thoâng, nôi ba ñöôøng aùc trong möôøi phöông theá giôùi, ñoä voâ löôïng chuùng sanh nhö trong phaåm vaõng sanh noùi. KINH: Naøy Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt, nhö vaäy haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät nhö vaäy, aùc ma khoâng theå ñöôïc thuaän tieän, moïi vieäc theá gian, tuøy theo yù muoán, möôøi phöông baèng haø sa chö Phaät thaûy ñeàu uûng hoä Boà- taùt aáy, khieán khoâng ñoïa vaøo ñòa vò Thanh vaên, Bích-chi Phaät. Trôøi Töù thieân vöông cho ñeán trôøi Saéc cöùu caùnh cuõng ñeàu uûng hoä Boà-taùt aáy, khieán khoâng chöôùng ngaïi. Boà-taùt aáy neáu coù troïng toäi, hieän ñôøi thoï quaû baùo nheï. Vì sao? Vì Boà-taùt ma-ha-taùt raûi khaép loøng töø gia hoä chuùng sanh. Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt tu haønh nhö vaäy, aáy goïi laø cuøng Baùt- nhaõ Ba-la-maät töông öng. LUAÄN: Nay taùn thaùn Boà-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät nhö treân ñöôïc ñaïi coâng ñöùc, aáy goïi laø quaû baùo veà coâng löïc trí tueä cuûa Boà-taùt, ñöôïc naêm ñieàu lôïi aáy. Hoûi: Ma laø chuû coõi Duïc, Boà-taùt laø ngöôøi, maét thòt khoâng ñöôïc töï taïi côù sao ma khoâng ñöôïc thuaän tieän? Ñaùp: Nhö trong ñaây Phaät töï noùi: Vì Boà-taùt ñöôïc chö Phaät, chö thieân

uûng hoä. Laïi nöõa, haïnh Boà-taùt aáy roát raùo khoâng theå coù ñöôïc, vì töï töôùng khoâng; ñoái vôùi heát thaûy phaùp ñeàu khoâng chaáp tröôùc, khoâng chaáp tröôùc neân khoâng sai traùi, khoâng sai traùi neân ma khoâng theå ñöôïc thuaän tieän; ví nhö thaân ngöôøi khoâng bò thöông, tuy naèm giöõa boät ñoäc, ñoäc cuõng khoâng vaøo thaân, neáu coù choã bò thöông nhoû thì cheát. Laïi Boà-taùt aáy ñoái vôùi chö Phaät taâm khoâng chaáp tröôùc, ñoái vôùi caùc ma, taâm khoâng giaän, theá neân ma khoâng ñöôïc thuaän tieän. Laïi nöõa, Boà-taùt thaâm nhaäp Nhaãn Ba-la-maät: Töø tam-muoäi, neân heát thaûy söï döõ beân ngoaøi, khoâng theå laøm toån thöông, ñoù laø nöôùc, löûa, ñao binh... Moïi vieäc theá gian laø caùc söï thích hôïp caàn ñeå nuoâi soáng, nhö gieo caáy caây quaû, ñaøo gieáng ôû ñöôøng troáng, döïng laäp nhaø cöûa, ñuùng nhö phaùp xöû lyù coâng vieäc, ñeàu ñöôïc nhö yù. Neáu muoán taïo laäp chuøa thaùp, laøm phöôùc ñöùc lôùn, hoaëc boá thí lôùn, hoaëc muoán thuyeát phaùp cöùu ñoä chuùng sanh, ñeàu döôïc nhö yù. Caùc vieäc theá gian nhö vaäy, hoaëc lôùn hoaëc nhoû, ñeàu ñöôïc nhö phaùp tuøy yù. Vì sao? Vì Boà-taùt aáy ñôøi ñôøi ñaõ nhoùm voâ löôïng phöôùc ñöùc, trí tueä vaäy. Laïi nöõa, Boà-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, ñoái vôùi heát thaûy phaùp taâm khoâng chaáp tröôùc, taâm khoâng chaáp tröôùc neân kieát söû moûng. Kieát söû moûng neân hay sanh thieän caên thaâm haäu, thieän caên thaâm haäu sanh neân sôû nguyeän nhö yù. Laïi nöõa, Boà-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân caùc ñaïi thieân ñeàu kính nieäm taùn thaùn xöng döông danh hieäu Boà-taùt aáy. Caùc roàng, quyû... nghe Chö thieân xöng taùn cuõng ñeán giuùp thaønh vieäc aáy. Theá neân moïi vieäc theá gian ñeàu ñöôïc

nhö yù. Laïi nöõa, Boà-taùt ñöôïc chö Phaät hoä nieäm, oai ñöùc gia bò, ñeàu ñöôïc nhö yù. Hoûi: Chö Phaät möôøi phöông taâm bình ñaúng côù sao hoä nieäm rieâng Boà-taùt aáy. Ñaùp: Boà-taùt aáy trí tueä vaø coâng ñöùc lôùn, chö Phaät taâm tuy bình ñaúng, theo phaùp neân hoä nieäm Boà-taùt aáy, ñeå khuyeán taán caùc ngöôøi khaùc. Laïi vì Boà-taùt aáy ñöôïc khí phaàn trí tueä cuûa Phaät, bieát phaân bieät thieän aùc, thöôøng nieäm ngöôøi toát, khoâng ai hôn Phaät, cho neân Phaät hoä nieäm. Laïi nöõa, Phaät hoä nieäm nhöng muoán ñeå cho rôi vaøo Thanh vaên, Bích-chi Phaät. Vì sao? Vì khi vaøo khoâng, voâ töôùng, voâ taùc, nhôø Phaät hoä nieäm maø khoâng ñoïa laïc, ví nhö tröùng caù, meï hoä nieäm thì sanh, khoâng hoä nieäm thì hoaïi.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 37 261

Caùc ñaïi thieân uûng hoä laø khoâng muoán ñeå laøm maát söï tu haønh, vì Chö thieân baét chöôùc Phaät maø hoä nieäm. Coù Chö thieân cho Boà-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, hoaøn toaøn khoâng dính maéc gì, khoâng vui caùi vui theá gian, chæ muoán giaùo hoùa chuùng sanh neân truï ôû ñôøi, bieát ñoù laø toân quyù neân hoä nieäm. Neáu coù troïng toäi laø troïng toäi ñôøi tröôùc, ñaùng vaøo ñòa nguïc, do haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân hieän ñôøi thoï quaû baùo nheï, ví nhö aùn tuø naëng ñaùng cheát, nhôø coù theá löïc uûng hoä, thì bò ñaùnh ñoøn maø thoâi. Laïi nhö con vua, tuy bò troïng toäi, duøng phaït nheï tröø boû. Vì sanh trong doøng vua vaäy, Boà-taùt cuõng nhö vaäy, haønh Baùt-nhaõ ba-la maät ñaéc trí tueä thaät, neân chính trong doøng Phaät sanh ra, vì sanh trong doøng Phaät neân tuy coù troïng toäi, laøm sao thoï naëng? Laïi nöõa, ví nhö ñoà saét trong ruoät troáng khoâng, neân vaãn noåi ñöôïc treân nöôùc, neáu ñaày ñaëc thì bò chìm. Boà-taùt cuõng nhö vaäy, haønh Baùt-nhaõ Ba- la-maät, taâm trí tueä roãng hö, neân khoâng chìm theo troïng toäi. ngöôøi phaøm phu khoâng trí tueä neân chìm maát theo troïng toäi. Laïi nöõa, trong ñaây Phaät töï noùi nhaân duyeân: lyù do ñöôïc naêm coâng ñöùc laø vì raûi khaép loøng töø, gia hoä chuùng sanh. Hoûi: Tröôùc noùi vì haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân ñaày ñuû naêm coâng ñöùc, sao nay noùi duøng loøng töø raûi khaép gia hoä chuùng sanh? Ñaùp: Laøm phaùt sanh voâ löôïng phöôùc, khoâng gì hôn loøng töø, loøng töø nhaân Baùt-nhaõ Ba-la-maät sanh, ñöôïc voâ löôïng lôïi ích. Laïi nöõa, aùc ma khoâng ñöôïc thuaän tieän; ñöôïc chö Phaät hoä nieäm; troïng toäi maø hieän ñôøi chòu nheï, ñeàu laø nhôø löïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Theá gian moïi vieäc tuøy theo yù muoán, chö thieân uûng hoä; aáy laø löïc cuûa taâm ñaïi töø. Laïi nöõa, coù hai duyeân: 1. Chuùng sanh duyeân. 2. Phaùp duyeân. Boà-taùt aáy neáu duyeân chuùng sanh thì laø töø taâm, neáu duyeân phaùp thì laø haønh Baùt- nhaõ Ba-la-maät. Loøng töø aáy töø Baùt-nhaõ Ba-la-maät sanh, tuøy thuaän phaùp Baùt-nhaõ Ba-la-maät, theá neân noùi töø, khoâng loãi. KINH: Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, mau ñöôïc moân Ñaø-la-ni, caùc moân tam-muoäi, nôi sanh ra thöôøng ñöôïc gaëp chö Phaät, cho ñeán khi chöùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, troïn khoâng luùc naøo lìa söï thaáy Phaät. Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt tu taäp töông öng nhö vaäy, aáy goïi laø cuøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät töông öng. LUAÄN: Ñaø-la-ni, moân tam-muoäi, tröôùc ñaõ noùi. Mau ñöôïc

laø do nhaân duyeân phöôùc ñöùc neân taâm nhu nhuyeãn, do

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 37 262

haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân trí tueä lanh lôïi, vì vaäy neân mau ñöôïc. Nhö naêm coâng ñöùc noùi treân, neân mau ñöôïc. Nôi sanh ra thöôøng ñöôïc gaëp chö Phaät laø Boà-taùt aáy ngoaïi tröø Baùt- nhaõ Ba-la-maät meï chö Phaät, heát thaûy vieäc khaùc ñeàu khoâng aùi tröôùc, vì vaäy ôû nôi sanh ra thöôøng gaëp chö Phaät, nhö ngöôøi thöôøng öa ñaáu tranh, sanh vaøo ñòa nguïc "Soáng laïi" coøn caàm dao gaäy gieát haïi laãn nhau; vì daâm duïc nhieàu, thöôøng chòu sanh trong baøo thai, vaø laøm loaøi chim ña daâm; vì saân nhueá nhieàu neân trôû laïi sanh vaøo loaøi raén reát, thuù ñoäc; ngu si nhieàu nhö con thieâu thaân bay vaøo löûa, loaøi truøng aån trong ñaát... caùc Boà-taùt aáy, vì aùi kính chö Phaät vaø thaät töôùng Baùt-nhaõ Ba-la-maät, vaø tu nghieäp Nieäm Phaät tam-muoäi, neân nôi sanh ra thöôøng gaëp chö Phaät. Laïi nöõa, nhö trong chöông Boà-taùt nguyeän thaáy chö Phaät tröôùc kia noùi: Troïn khoâng lìa söï thaáy Phaät. Laïi coù ngöôøi tuy moät laàn thaáy Phaät laïi khoâng coøn gaëp, nhö thôøi ñöùc Phaät Tyø-baø-thi, oâng Baø-la-moân thaày vua, tuy thaáy Phaät vaø Taêng maø aùc khaåu maéng nhieác raèng: "Ngöôøi naøy nhö suùc sanh, khoâng phaân bieät ngöôøi toát, thaáy ta maø khoâng ñöùng daäy". Vì toäi aáy neân traûi qua chín möôi moát kieáp ñoïa vaøo suùc sanh. Laïi nöõa, vì nieäm Phaät saâu, neân troïn khoâng lìa Phaät. Vì ñôøi ñôøi kheùo tu nieäm Phaät tam-muoäi, khoâng maát taâm Boà-taùt, nguyeän khoâng lìa Phaät, nguyeän sanh ôû ñôøi coù Phaät, gieo nghieäp nhaân gaëp Phaät töông tuïc khoâng döùt neân cho ñeán chöùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, troïn khoâng lìa thaáy Phaät. Hoûi: Ñaây laø vieäc quaû baùo, côù sao noùi cuøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät töông öng? Ñaùp: Baùt-nhaõ Ba-la-maät töông öng neân gaëp Phaät, hoaëc coù khi trong quaû noùi nhaân vaäy. Töông öng coù hai: 1. Taâm töông öng. 2. Töông öng Boà-taùt haïnh. Ñoù laø sanh ôû choã toát, gaëp gôõ chö Phaät, thöôøng nghe phaùp, öùc nieäm chaân chaùnh, aáy goïi laø töông öng. KINH: Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng khôûi nieäm raèng, coù phaùp cuøng vôùi phaùp hoaëc hôïp hoaëc chaúng hôïp, hoaëc baèng hoaëc chaúng baèng. Vì sao? Vì Boà-taùt ma-ha-taùt aáy khoâng thaáy phaùp cuøng vôùi phaùp khaùc hoaëc hôïp hoaëc chaúng hôïp, hoaëc baèng hoaëc khoâng baèng. Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt tu taäp töông öng nhö vaäy, aáy goïi laø cuøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät töông öng. LUAÄN: Heát thaûy phaùp, khoâng coù phaùp cuøng phaùp hôïp nhau. Vì sao? Vì caùc phaùp khoâng coù phaàn ít hôïp, ví nhö hai ngoùn tay ñeàu coù boán

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 37 263

phöông (boán maët) moät phöông hôïp, ba phöông khoâng hôïp, phaàn khoâng hôïp nhieàu, côù sao khoâng goïi laø khoâng hôïp? Hoûi: Vì coù choã hôïp neân goïi laø hôïp, côù sao noùi khoâng hôïp? Ñaùp: Choã hôïp chaúng laø ngoùn tay, maø laø phaàn ngoùn tay, chæ laø phaàn ngoùn tay, khoâng coøn laø ngoùn tay, vì hai ngoùn tay gaàn nhau neân giaû danh laø hôïp, laïi khoâng coù phaùp hôïp thaät. Laïi nöõa, saéc, höông, vò, xuùc, goïi chung laø ngoùn tay; chæ xuùc laø coù söùc hôïp, coøn saéc,

höông, vò khoâng hôïp; vì vaäy khoâng ñöôïc noùi ngoùn tay hôïp. Laïi nöõa, nhö khaùc loaøi cuøng ôû moät choã khoâng goïi laø hôïp, vì töôùng khaùc nhau. Caùc phaùp cuõng nhö vaäy, töôùng ñaát ôû trong ñaát, töôùng nöôùc ôû trong nöôùc, töôùng löûa ôû trong löûa, taùnh khaùc nhö vaäy khoâng goïi laø hôïp. Vì vaäy neân noùi khoâng coù phaùp cuøng phaùp hôïp; khoâng hôïp neân cuõng khoâng chaúng hôïp. “Baèng” laø heát thaûy phaùp moät töôùng neân goïi laø baèng. Vì ñeàu laø töôùng coù, ñeàu laø töôùng voâ thöôøng, ñeàu laø töôùng khoå, töôùng khoâng, voâ ngaõ, ñeàu laø töôùng chaúng sanh chaúng dieät, söï khoâng khaùc neân goïi laø baèng. “Chaúng baèng” laø moãi moãi töôùng khaùc nhau, nhö töôùng saéc töôùng voâ saéc, töôùng cöùng, töôùng öôùt, nhö vaäy khaùc nhau chaúng ñoàng, aáy goïi laø chaúng baèng. Boà-taùt khoâng thaáy baèng cuøng chaúng baèng. Vì sao? Vì heát thaûy phaùp khoâng coù, töï taùnh khoâng neân khoâng phaùp; khoâng phaùp neân khoâng theå thaáy, khoâng theå thaáy neân khoâng baèng chaúng baèng. Baèng vaø hôïp laø taäp töông öng, chaúng hôïp chaúng baèng laø chaúng töông öng. Hoûi: Côù sao khoâng noùi töông öng xong roài sau taùn thaùn? Ñaùp: Ngöôøi nghe nhaøm chaùn giaûi ñaõi, theá neân Phaät taùn thaùn coâng ñöùc quaû baùo, ngöôøi nghe taâm ñöôïc vui veû. KINH: Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba- la-maät, khoâng khôûi nieäm raèng: Ta seõ mau chöùng ñöôïc phaùp taùnh hoaëc khoâng ñöôïc. Vì sao? Vì phaùp taùnh chaúng phaûi töôùng chöùng ñöôïc. Xaù-lôïi phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt tu taäp töông öng nhö vaäy, aáy goïi laø cuøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät töông öng. LUAÄN: Phaùp taùnh laø thaät töôùng caùc phaùp. Tröø caùc kieát söû voâ minh trong taâm, laáy taâm thanh tònh thaät quaùn ñöôïc baûn taùnh caùc phaùp, goïi laø phaùp taùnh. Taùnh goïi laø chaân thaät, vì chuùng sanh taø quaùn neân bò troùi, chaùnh quaùn neân ñöôïc môû, Boà- taùt khoâng khôûi nieäm raèng: Ta mau ñöôïc phaùp taùnh. Vì sao? Vì phaùp taùnh khoâng coù töôùng, khoâng coù gaàn xa; cuõng khoâng noùi Ta laâu daøi seõ ñöôïc. Vì sao? Vì phaùp taùnh khoâng chaäm khoâng

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 37 264

laâu. Nghóa chöõ phaùp taùnh nhö ñaõ noùi trong chöông giaûi thích nghóa Nhö, Phaùp taùnh, Thaät teá tröôùc kia. KINH: Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng thaáy coù phaùp ra ngoaøi phaùp taùnh. Tu taäp töông öng nhö vaäy, aáy goïi laø cuøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät töông öng. LUAÄN: Caùc phieàn naõo voâ minh... vaøo trong heát thaûy phaùp neân maát töï taùnh caùc phaùp, vì töï taùnh maát, neân ñeàu thaønh taø vaïy khoâng chính. Thaùnh nhaân töø boû voâ minh, thaät taùnh caùc phaùp trôû laïi saùng toû. Ví nhö maây toái che taùnh hö khoâng trong saïch, tröø maây toái thì taùnh hö khoâng trong saïch hieän ra. Neáu coù phaùp voâ minh khoâng vaøo ñöôïc, aáy laø ra ngoaøi phaùp taùnh. Nhöng vieäc aáy khoâng ñuùng, khoâng coù phaùp ra khoûi Voâ minh, theá neân Boà-taùt khoâng thaáy phaùp aáy ra khoûi phaùp taùnh; cuõng nhö caùc doøng ñeàu chaûy veà bieån, nhö caùc tieåu vöông taûn maùc ñeàu thuoäc Chuyeån luaân thaùnh vöông, nhö caùc aùnh saùng nhoû ñeàu thuoäc maët trôøi. KINH: Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng khôûi

nieäm raèng, phaùp taùnh phaân bieät caùc phaùp. Tu taäp töông öng nhö vaäy, aáy goïi laø cuøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät töông öng. LUAÄN: Hoûi: Côù sao khoâng khôûi nieäm raèng, phaùp taùnh phaân bieät caùc phaùp? Ñaùp: Vì chaáp tröôùc phaùp taùnh, quyù phaùp taùnh, neân sanh ra caùc kieát söû, cho neân khoâng khôûi nieäm aáy. Hoûi: Neáu phaùp taùnh khoâng, nhaát töôùng voâ töôùng, laøm sao phaân bieät caùc phaùp? Ñaùp: Ñöôïc phaùp taùnh aáy, dieät caùc phieàn naõo voâ minh, phaù chaáp thaät töôùng caùc phaùp, vaäy sau taâm thanh tònh, trí tueä saùng suoát, bieát caùc phaùp thaät, theo phaùp taùnh laø thieän, khoâng theo phaùp taùnh laø baát thieän, nhö Phaïm-chí Baø-ta hoûi Phaät: “Thöa Theá Toân! Trong trôøi ñaát coù thieän aùc, toát xaáu chaêng?” Phaät ñaùp: “Coù”. Baø-ta thöa: “Con ñaõ laâu quy maïng Phaät, xin kheùo noùi cho con nghe”. Phaät daïy: “Coù ba ñieàu aùc, ba ñieàu thieän, möôøi ñieàu aùc, möôøi ñieàu thieän, ñoù laø tham duïc laø aùc, tröø tham laø thieän; saân nhueá, ngu si laø aùc, tröø saân, si laø thieän. Saùt sanh laø aùc, tröø saùt sanh laø thieän, cho ñeán taø kieán laø aùc, tröø taø kieán laø thieän. Nhö thaät phaân bieät ñöôïc thieän aùc laø ñeä töû Ta, vaøo phaùp taùnh, goïi laø ñaéc ñaïo”. KINH: Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng khôûi nieäm raèng, Phaùp aáy coù theå ñaéc phaùp taùnh hoaëc khoâng ñaéc. Vì sao? Vì Boà-taùt aáy khoâng thaáy duøng phaùp aáy coù theå ñaéc phaùp taùnh hoaëc khoâng ñaéc.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 37 265

Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt tu taäp töông öng nhö vaäy, aáy goïi laø cuøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät töông öng. LUAÄN: Laøm sao ñöôïc phaùp taùnh. Tu haønh Taùm thaùnh ñaïo phaàn, chöùng ñöôïc thaät töôùng caùc phaùp, ñoù laø Nieát-baøn, aáy goïi laø ñöôïc phaùp taùnh. Laïi nöõa, taùnh laø thaät töôùng caùc phaùp, phaùp laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Boà-taùt khoâng khôûi nieäm raèng: Haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät chöùng ñöôïc phaùp taùnh. Vì sao? Vì Baùt-nhaõ Ba-la-maät vaø caùc phaùp taùnh, hai phaùp aáyÏ khoâng khaùc nhau, vì ñeàu laø roát raùo khoâng, laøm sao duøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät ñaït ñöôïc phaùp taùnh. KINH: Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, phaùp taùnh chaúng cuøng Khoâng hôïp, Khoâng chaúng cuøng phaùp taùnh hôïp. Tu taäp töông öng nhö vaäy, aáy goïi laø cuøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät töông öng. LUAÄN: Boà-taùt khoâng quaùn phaùp taùnh laø khoâng, khoâng quaùn khoâng laø phaùp taùnh. Haønh Khoâng ñaéc phaùp taùnh, duyeân phaùp taùnh ñaéc Khoâng, vì vaäy neân khoâng khaùc. Vì sao? Vì laø hai roát raùo khoâng. KINH: Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, nhaõn giôùi chaúng cuøng Khoâng hôïp, Khoâng chaúng cuøng nhaõn giôùi hôïp; saéc giôùi chaúng cuøng Khoâng hôïp, Khoâng chaúng cuøng saéc giôùi hôïp; nhaõn thöùc giôùi chaúng cuøng Khoâng hôïp, Khoâng chaúng cuøng nhaõn thöùc giôùi hôïp; cho ñeán yù giôùi chaúng cuøng Khoâng hôïp, Khoâng chaúng cuøng yù giôùi hôïp, phaùp giôùi chaúng cuøng Khoâng hôïp, Khoâng chaúng cuøng phaùp giôùi hôïp; yù thöùc giôùi chaúng cuøng Khoâng hôïp, Khoâng chaúng cuøng yù thöùc giôùi hôïp. Theá neân, Xaù-lôïi-phaát! Khoâng aáy töông öng, goïi laø ñeä nhaát töông öng. LUAÄN: Nhaõn giôùi chaúng

cuøng Khoâng hôïp, Khoâng chaúng cuøng nhaõn giôùi hôïp laø, nhaõn laø coù, khoâng laø khoâng. Khoâng vaø coù laøm sao hôïp? Laïi nöõa, Boà-taùt phaân bieät caùc nhaân duyeân, phaân taùn dieät maát nhaõn aáy, neân nhaõn khoâng; khoâng khoâng coù teân nhaõn (con maét), nhôn goác (nhaân duyeân - ND) neân coù Nhaõn khoâng, Khoâng cuõng khoâng phaân bieät laø Nhaõn khoâng, laø chaúng phaûi Nhaõn khoâng, aáy laø nhaõn chaúng cuøng Khoâng hôïp. Laïi Khoâng chaúng töø nhaân duyeân cuûa nhaõn sanh. Vì sao? Vì hai phaùp aáy voán töï khoâng vaäy; cho ñeán yù thöùc giôùi cuõng nhö vaäy. Hoûi: Trong ñaây côù sao khoâng noùi caùc phaùp naêm uaån maø chæ noùi möôøi taùm giôùi? Ñaùp: Ñaùng neân noùi, hoaëc coù khi vì söï tuïng cheùp boû soùt ñoù thoâi.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 37 266

Laïi coù ngöôøi noùi: Neáu noùi Möôøi taùm giôùi thì thu nhieáp heát thaûy phaùp. Coù chuùng sanh meâ ñoái vôùi taâm vaø saéc, khoâng meâ ñoái vôùi taâm vaø phaùp, neân nghe noùi Möôøi taùm giôùi thì ñaéc ñoä, theá neân chæ noùi Möôøi taùm giôùi. Hoûi: Sao goïi laø Taäp töông öng ñeä nhaát? Ñaùp: “Khoâng” laø taïng thaâm aùo cuûa möôøi phöông chö Phaät, laø cöûa Nieát-baøn duy nhaát, khoâng coøn cöûa naøo khaùc, phaù ñöôïc caùc taø kieán hyù luaän, söï töông öng aáy khoâng theå hoaïi, khoâng theå phaù, theá neân goïi laø ñeä nhaát. Laïi nöõa, Phaät töï noùi nhaân duyeân ñeä nhaát ñoù laø: KINH: Naøy Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt taäp haønh Khoâng, chaúng ñoïa vaøo ñòa vò Thanh vaên, Bích-chi Phaät, coù theå tònh Phaät ñoä, thaønh töïu chuùng sanh, mau ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Naøy Xaù-lôïi-phaát! Trong caùc töông öng, töông öng Baùt-nhaõ Ba-la- maät laø toái ñeä nhaát, toái toân, toái thaéng, toái dieäu, laø khoâng coù gì treân. Vì sao? Vì Boà-taùt ma-ha-taùt aáy haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät töông öng, ñoù laø khoâng, voâ töôùng, voâ taùc, neân bieát Boà-taùt aáy nhö ñöôïc thoï kyù khoâng khaùc, hoaëc gaàn thoï kyù. Naøy Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ma-taùt töông öng nhö vaäy, coù theå laøm lôïi ích saâu daøy cho voâ löôïng voâ soá chuùng sanh. Boà-taùt ma-ha-taùt aáy cuõng khoâng khôûi nieäm raèng: Ta cuøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät töông öng; chö Phaät seõ thoï kyù cho Ta; Ta seõ gaàn ñöôïc thoï kyù, Ta seõ laøm tònh Phaät ñoä, Ta ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, seõ Chuyeån phaùp luaân. Vì sao? Vì Boà-taùt ma-ha-taùt aáy khoâng thaáy coù phaùp naøo ngoaøi phaùp taùnh, cuõng khoâng thaáy phaùp aáy haønh Baùt-nhaõ ba-la- maät, cuõng khoâng thaáy phaùp aáy chö Phaät thoï kyù, cuõng khoâng coù phaùp ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Vì côù sao? Vì Boà-taùt ma-ha-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la- maät, khoâng sanh töôùng ngaõ, töôùng chuùng sanh, cho ñeán töôùng ngöôøi bieát ngöôøi thaáy. Vì sao? Vì chuùng sanh roát raùo chaúng sanh chaúng dieät, chuùng sanh khoâng coù sanh, khoâng coù dieät. Neáu khoâng coù phaùp coù töôùng sanh töôùng dieät, laøm sao coù phaùp seõ haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Nhö vaäy, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt khoâng thaáy chuùng sanh, neân vì chuùng sanh haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Vì chuùng sanh khoâng thoï, chuùng sanh khoâng, chuùng sanh khoâng theå coù ñöôïc, chuùng sanh lìa, neân vì chuùng sanh haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Naøy Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt ôû trong caùc töông öng maø töông öng toái

ñeä nhaát, ñoù laø Khoâng töông öng, Khoâng töông öng aáy hôn caùc töông öng khaùc. Boà-taùt ma-ha-taùt tu taäp Khoâng nhö vaäy, coù theå sanh

ñaïi töø ñaïi bi. Boà-taùt ma-ha-taùt tu taäp töông öng aáy, khoâng sanh taâm xan tham, khoâng sanh taâm phaïm giôùi, khoâng sanh taâm saân, khoâng sanh taâm giaûi ñaõi, khoâng sanh taâm taùn loaïn, khoâng sanh taâm voâ trí. LUAÄN: Khoâng ñoïa ñòa vò Thanh Vaên, Bích-chi Phaät, laø Khoâng töông öng, coù hai: 1. Ñaûn khoâng. 2. Baát khaû ñaéc khoâng. Chæ tu haønh Khoâng, thì ñoïa ñòa vò Thanh vaên, Bích-chi Phaät. Tu haønh baát khaû ñaéc khoâng, khoâng cuõng khoâng theå coù ñöôïc thì khoâng choã naøo coù theå ñoïa. Laïi coù hai khoâng: 1. Khoâng, khoâng coù phöông tieän, ñoïa hai ñòa Thanh vaên, Bích-chi Phaät. 2. Khoâng, coù phöông tieän, thì khoâng ñoïa maø thaúng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Laïi nöõa, voán coù bi taâm saâu xa, vaøo "Khoâng" thì khoâng ñoïa, khoâng coù taâm ñaïi bi thì ñoïa, nhaân duyeân nhö vaäy khoâng ñoïa hai ñòa. Thanh tònh Phaät ñoä, thaønh töïu chuùng sanh laø Boà-taùt truù trong Khoâng töông öng aáy, khoâng coøn bò ngaïi, giaùo hoùa chuùng sanh, khieán tu möôøi thieän ñaïo, vaø caùc phaùp laønh. Vì nhaân duyeân chuùng sanh tu thieän phaùp neân Phaät quoác ñoä ñöôïc thanh tònh. Vì khoâng saùt sanh neân maïng soáng laâu. Vì khoâng troäm cöôùp neân Phaät quoác ñoä giaøu vui, öùng nieäm lieàn ñeán. Chuùng sanh tu thieän phaùp nhö vaäy, thì Phaät quoác ñoä trang nghieâm. Hoûi: Giaùo hoùa chuùng sanh thì Phaät quoác ñoä tònh, côù sao noùi rieâng? Ñaùp: Chuùng sanh tuy tu thieän, song caàn phaûi coù haïnh nguyeän Boà-taùt laøm nhaân duyeân löïc phöông tieän hoài höôùng, neân môùi thanh tònh Phaät ñoä. Nhö söùc boø keùo xe, song phaûi caàn ngöôøi ñieàu khieån môùi ñöôïc ñi ñeán nôi. Vì vaäy neân noùi rieâng. Mau ñöôïc laø haønh Khoâng töông öng aáy, khoâng coù chöôùng ngaïi, thì mau ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Hoûi: Tröôùc noùi Khoâng töông öng, nay noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät töông öng, sau noùi voâ töôùng, voâ taùc töông öng, coù gì sai khaùc? Ñaùp: Coù hai khoâng: 1. Baùt-nhaõ khoâng. 2. Phi Baùt-nhaõ khoâng. Tröôùc noùi Khoâng töông öng, ngöôøi nghe nghi raèng heát thaûy khoâng, neân noùi Baùt- nhaõ Ba-la-maät khoâng. Laïi coù ngöôøi nghi chæ coù khoâng ñeä nhaát, coøn voâ töôùng, voâ taùc chaúng phaûi ñeä nhaát. Theá neân noùi khoâng, voâ töôùng, voâ taùc töông öng, cuõng laø ñeä nhaát. Vì sao? Vì khoâng laø voâ töôùng, neáu voâ töôùng thì laø voâ taùc, nhö vaäy laø moät maø teân goïi laø khaùc. Toái thöôïng neân noùi laø toái toân; phaù coù neân noùi laø toái thaéng; ñöôïc töông öng aáy khoâng coøn vui khaùc neân noùi laø toái dieäu. Nhö ôû giöõa heát thaûy chuùng sanh, Phaät laø voâ thöôïng; giöõa heát thaûy phaùp, Nieát-baøn laø

voâ thöôïng; giöõa heát thaûy phaùp höõu vi, phaùp laønh tu taäp töông öng laø voâ thöôïng. Caùc nghóa khaùc nhö noùi trong phaåm Taùn Baùt-nhaõ. Hoûi: Neáu haønh ñöôïc Khoâng töông öng nhö vaäy, beøn neân thoï kyù, côù sao noùi nhö thoï kyù khoâng khaùc, hoaëc gaàn thoï kyù? Ñaùp: Boà-taùt aáy môùi haønh ñaïo, nhuïc thaân

chöa ñöôïc voâ sanh phaùp nhaãn, chöa ñöôïc Ban chaâu tam-muoäi, chæ do löïc trí tueä phaân bieät ñöôïc nhö vaäy, saâu vaøo khoâng, Phaät taùn thaùn coâng ñöùc vaøo khoâng kia, cho neân noùi nhö thoï kyù khoâng khaùc. Coù ba haïng Boà-taùt ñöôïc thoï kyù: haïng nhö thoï kyù, haïng gaàn thoï kyù, haïng ñöôïc thoï kyù. Trong phaåm Baát thoái chuyeån noùi hai haïng nhö trong ñaây noùi. Hoûi: Nhö ñaây noùi töông öng ñeä nhaát voâ thöôïng, côù sao khoâng cho thoï kyù? Ñaùp: Caùc coâng ñöùc phöông tieän, thieàn ñònh khaùc chöa nhoùm, chæ coù trí tueä, cho neân chöa thoï kyù. Laïi nöõa, Boà-taùt aáy tuy coù trí tueä lôïi caên maø caùc coâng ñöùc khaùc chöa thaønh thuïc, neân nghe noùi hieän tieàn thoï kyù hoaëc sanh kieâu maïn, cho neân chöa cho thoï kyù, lyù do taùn thaùn laø muoán laáy ñoù khuyeán taán taâm kia. Ngöôøi lôïi caên khi haønh Khoâng töông öng aáy, nhö thoï kyù khoâng khaùc, ngöôøi ñoän caên khi haønh Khoâng töông öng aáy, hoaëc gaàn thoï kyù. Khieán chuùng sanh thöôøng an oån ñöôïc Nieát-baøn, aáy goïi laø lôïi ích. Laïi coù hai lôïi ích: 1. Lìa khoå. 2. Cho vui. Laïi coù hai laø dieät chuùng sanh thaân khoå vaø taâm khoå. Laïi coù ba vui laø vui coõi trôøi, vui coõi ngöôøi, vui Nieát-baøn. Laïi coù hai laø lìa ba coõi, vaøo ba thöøa. Nhö vaäy Boà-taùt ma-ha-taùt lôïi ích chuùng sanh voâ löôïng voâ soá. Nghóa chuùng sanh nhö tröôùc ñaõ noùi. Ngöôøi ñôøi coù coâng lao lôùn thì sanh taâm kieâu maïn, caàu ñöôïc thöôûng ñaùp, vì caàu thöôûng ñaùp laø baát tònh. Boà-taùt thì khoâng nhö vaäy, tuy cuøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät töông öng, lôïi ích voâ löôïng chuùng sanh, maø khoâng ngaõ taâm, khoâng kieâu maïn, cho neân khoâng caàu baùo coâng, nhö ñaát tuy coù coâng lôïi vaät raát troïng maø khoâng caàu baùo ñaùp. Vì vaäy noùi Boà-taùt khoâng khôûi nieäm raèng: Ta cuøng Baùt-nhaõ töông öng, chö Phaät seõ thoï kyù, hoaëc gaàn thoï kyù, Ta seõ tònh Phaät ñoä, ñöôïc Voâ thöôïng ñaïo, Chuyeån phaùp luaân. Nghóa Phaùp luaân nhö tröôùc ñaõ noùi. Hoûi: Nhöõng phaùp gì ra ngoaøi phaùp taùnh? Ñaùp: Trong ñaây Phaät daïy, haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät maø ngöôøi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät töùc laø Boà-taùt. Ngöôøi bieát, ngöôøi thaáy töùc laø chuùng

sanh. Trong phaùp taùnh chuùng sanh bieán laøm phaùp taùnh. Vì vaäy Boà-taùt töï khoâng sanh taâm cao maïn, khoâng theo chuùng sanh caàu ñaùp aân phaàn, khoâng thaáy chö Phaät thoï kyù cho. Nhö Boà-taùt khoâng, Phaät cuõng nhö vaäy. Nhö haønh giaû khoâng, ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc cuõng khoâng. Vì sao? Vì Phaät töï noùi: Boà-taùt ma-ha-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la- maät, khoâng sanh töôùng chuùng sanh, cho ñeán töôùng ngöôøi bieát, ngöôøi thaáy. Boà-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät coøn khoâng sanh töôùng phaùp, huoáng gì töôùng chuùng sanh. Vì sao? Vì Phaät töï noùi nhaân duyeân: chuùng sanh aáy roát raùo khoâng sanh, khoâng sanh neân khoâng dieät. Neáu phaùp khoâng sanh khoâng dieät töùc laø phaùp taùnh; phaùp taùnh töùc laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Sao Baùt-nhaõ Ba-la-maät laïi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Boà-taùt khoâng chaáp thuû chuùng sanh, khoâng chaáp thuû thaàn ngaõ, chæ coù hö voïng chaáp ngaõ. Chuùng sanh khoâng laø vì phaùp chuùng sanh khoâng coù gì. Chuùng sanh khoâng theå coù ñöôïc laø vì thaät trí tìm caàu khoâng theå coù ñöôïc. Chuùng sanh lìa laø heát thaûy phaùp töï töôùng xa lìa. Heát

thaûy phaùp lìa töï töôùng laø nhö löûa lìa töôùng noùng... nhö noùi roäng trong chöông noùi veà töôùng khoâng. Ñeä nhaát töông öng hôn caùc töông öng khaùc, nhö treân ñaõ noùi. Boà-taùt haønh chuùng sanh khoâng, phaùp khoâng aáy, saâu vaøo "Khoâng" töông öng, nhôù boån nguyeän ñoä sanh, thaáy chuùng sanh cuoàng hoaëc ñieân ñaûo, ôû trong Khoâng sanh caùc chaáp tröôùc, lieàn sanh taâm ñaïi bi raèng: Ta tuy bieát vieäc aáy (vieäc khoâng) maø ngöôøi khaùc khoâng bieát, vì giaùo hoùa neân sanh taâm ñaïi töø ñaïi bi, cuõng thöôøng chaúng sanh taâm phaù saùu Ba-la-maät. Vì sao? Vì sô taâm Boà-taùt haønh saùu Ba la-maät, vì saùu aùc laãn loän neân saùu Ba-la-maät khoâng taêng tröôûng, vì khoâng taêng tröôûng neân khoâng mau ñaéc ñaïo. Nay bieát töôùng caùc phaùp, nhoå goác saùu phaùp aùc aáy. Vì sao? Vì Boà- taùt bieát boá thí laø thieän, taâm xan laãn laø baát thieän, hay ñoïa trong ngaï quyû ngheøo cuøng. Bieát taâm xan tham nhö vaäy, töï tieát thaân mình, ñaém vui theá gian neân trôû laïi sanh taâm xan tham. Boà-taùt coù theå thí vaät nheï, khoâng theå thí vaät quyù troïng, thí vaät ngoaøi, khoâng theå thí vaät trong, vì chaáp tröôùc ta, chaáp tröôùc ngöôøi thoï nhaän, thuû töôùng chaáp tröôùc taøi vaät neân phaù Ñaøn Ba-la-maät, tuy coù boá thí maø khoâng thanh tònh. Boà-taùt aáy haønh Khoâng töông öng, neân khoâng thaáy ngaõ, cuõng khoâng thaáy caùi vui theá gian, laøm sao coøn sanh chaáp tröôùc maø phaù Ñaøn Ba-la- maät? Hoûi: Neáu khoâng thaáy ngaõ, khoâng thaáy caùi vui theá gian neân khoâng

phaù, thì cuõng neân khoâng thaáy boá thí, laøm sao haønh boá thí? Ñaùp: Boà-taùt aáy tuy khoâng thaáy boá thí, laáy Khoâng taâm thanh tònh boá thí, khôûi nieäm raèng: Boá thí naøy laø khoâng, khoâng coù gì, vì chuùng sanh caàn neân thí cho. Nhö treû con laáy ñaát laøm vaøng baïc, ngöôøi lôùn khoâng thaáy ñoù laø vaøng baïc, beøn theo yù cho noù, maø troïn khoâng coù cho gì heát. Naêm Ba- la-maät khaùc cuõng nhö vaäy. Vì vaäy tuy ñoàng laø Khoâng maø phaù xan tham, khoâng phaù boá thí. Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt truù trong "Khoâng" töông öng aáy, coù theå thöôøng khoâng sanh saùu aùc taâm.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.